

III Ogólnopolska Społeczna Konferencja Naukowa

Analiza polskiego społeczeństwa

Abstrakty

III Ogólnopolska Społeczna Konferencja Naukowa
Analiza polskiego społeczeństwa

Abstrakty

Redakcja:

Daria Ciszewska

Magdalena Śliwa

Lublin 2019

III Ogólnopolska Społeczna Konferencja Naukowa

Analiza polskiego społeczeństwa

Lublin, 29 listopada 2019 r.

Abstrakty

Redakcja:

Daria Ciszewska

Magdalena Śliwa

Skład i łamanie:

Magdalena Śliwa

Projekt okładki:

Marcin Szklarczyk

© Copyright by Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL

ISBN 978-83-66261-29-7

Wydawca:

Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL

ul. Głowackiego 35/348

20-060 Lublin

www.fundacja-tygiel.pl

Komitet Naukowy:

dr hab. Ewa Banaszak
dr hab. Agnieszka Kolasa-Nowak, prof. UMCS
dr hab. Krystyna Leśniak-Moczuk, prof. UR
dr hab. Aldona Żurek, prof. UAM
dr Magdalena Barabas
dr Małgorzata Dziekanowska
dr Agnieszka Jeran
dr Maciej Kokociński
dr Paweł Kot
dr Dorota Litwin-Lewandowska

Komitet Organizacyjny:

Katarzyna Bielecka
Ewelina Chodźko
Daria Ciszewska
Alicja Danielewska
Joanna Jędrzejewska
Dawid Kobyłański
Agata Krzos
Kamil Maciąg
Monika Maciąg
Michał Olczyk
Aleksandra Surma
Marcin Szklarczyk
Magdalena Śliwa

Organizator

Fundacja
TYGIEL

Patroni Honorowi:

www.nzb.pl

Nowoczesne
Zarządzanie
Biznesem

10^{lat}

**PATRONAT
HONOROWY**

PREZYDENT MIASTA LUBLIN
KRZYSZTOF ŻUK

Patroni Medialni:

charaktery
magazyn psychologiczny

MS
mojasocjologia.pl

 **moja
psychologia.pl**
przewodnik po rozwoju osobistym

 **TV
Student**

portalmedialny|pl

Spis treści:

Wystąpienia Gości Honorowych

Wielosektorowa polityka społeczna – kierunki przemian usług społecznych w systemie zabezpieczenia społecznego	11
Skuteczność systemów emerytalnych a ich otoczenie	13
Pluralizm form rodzinności i ich jednostkowe i społeczne konsekwencje	14

Wystąpienia ustne

Analiza wpływu programu „Rodzina 500+” na współczynnik dzietności i poziom ubóstwa wśród rodzin z dziećmi	17
Artykuł 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej a współczesne pojmowanie instytucji małżeństwa i rodziny	18
Implikacje praktyczne relacyjnej teorii radzenia sobie ze stresem dla terapii zaburzeń depresyjnych osób w okresie średniej dorosłości	19
Kondycja finansowa polskiej rodziny w świetle badań własnych	21
Ludzie samotni na wsi tradycyjnej	22
Miasto jako przyjazna przestrzeń publiczna dla osób starszych	23
Migracje a rozwój regionalny w Polsce	24
Państwo jako narzędzie przetrwania społeczeństwa na przykładach z historii Polski	25
Polak-katolik: przypadek licheński	26
Polityka rodzinna wobec rodzin nietradycyjnych	27
Porównanie tematu słowiaństwa i patriotyzmu w polskich i czeskich podręcznikach szkolnych	28
Relacjonowanie życia na portalach społecznościowych jako współczesna metoda dowartościowania, spełnienia i walki z samotnością	29
Rola ustawodawstwa w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego w Polsce	30

Senioralna koprodukcja. Analiza wybranych przypadków lokalnych inicjatyw na rzecz seniorów w krajach o wysokich i średnich dochodach....	31
Struktura urazów szkieletu jako wyznacznik zróżnicowania społecznego i ekonomicznego na przykładzie mieszkańców historycznego Brześcia Kujawskiego	32
Terapia uzależnień w formie terapii grupowej na przykładzie Oddziału Dziennego Odwykowego a szanse i zagrożenia w skutecznej terapii pacjentów	34
Uwarunkowania i mechanizmy podejmowania wyborów kierunków turystycznych przez grupę Polaków pracujących na Międzynarodowym Lotnisku Keflavik w Islandii w latach 2017-2019	36
Współczesna percepcja pojęcia aborcji. Analiza i krytyka na bazie piśmiennictwa w Polsce	37
<i>Postery naukowe</i>	
Młode Polki u progu dorosłości	41
Zmiany mentalne w nowoczesnym społeczeństwie Polskim	42
Indeks autorów	43

**Wystąpienia
Gości Honorowych**

Wielosektorowa polityka społeczna – kierunki przemian usług społecznych w systemie zabezpieczenia społecznego

dr hab. Krystyna Leśniak-Moczuk, prof. UR, Instytut Socjologii, Uniwersytet Rzeszowski

Zmierzch państwa opiekuńczego *welfare state* oraz marginalizacja polityki społecznej w państwie kapitalistycznym opartym na doktrynie neoliberalizmu przyczyniły się do poszukiwania nowych rozwiązań w zakresie wsparcia społecznego dla obywateli. Budowa społeczeństwa obywatelskiego jest jednym z aspektów pozwalających na wielosektorowość w polityce społecznej *welfare pluralism*. Można w niej wyróżnić trzy sektory: obywatelską politykę społeczną, sferę publiczną i rynek. Obywatelską politykę społeczną tworzy trzeci sektor traktowany jako przejaw społeczeństwa obywatelskiego, na który składają podmioty tradycyjne i nowoczesne ekonomii społecznej oraz ruchy społeczne, a także sektor nieformalny reprezentowany przez rodzinę, sąsiadów i najbliższe otoczenie. Do kolejnego sektora zalicza się sferę publiczną, w ramach której na rzecz polityki społecznej pracują instytucje państwowe na szczeblu centralnym (Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej) i wojewódzkim (Wydziały Polityki Społecznej w Urzędach Wojewódzkich) oraz organy samorządowe na szczeblu wojewódzkim (Regionalne Ośrodki Pomocy Społecznej, Wojewódzkie Urzędy Pracy), powiatowym (Miejskie Ośrodki Pomocy Społecznej, Centra Pomocy Rodzinie, Powiatowe Urzędy pracy) i gminnym (Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej). W sferze prywatnej (rynek) funkcjonują niepubliczne podmioty wytwarzające i sprzedające usługi społeczne na prawach rynkowych i podmioty kontraktujące usługi społeczne w Narodowym Funduszu Zdrowia.

Wsparcie społeczne dla obywateli jest realizowane poprzez usługi społeczne wpisujące się w system zabezpieczenia społecznego. Do sfery usług społecznych zalicza się pomoc społeczną, opiekę długoterminową, ochronę zdrowia i ubezpieczenia społeczne. W wielosektorowej polityce społecznej usługi

społeczne jako rodzaj świadczeń społecznych i podsystemy polityki społecznej wymagają wielokierunkowej reorganizacji. W ramach transformacji systemów polityki społecznej w państwach europejskich dokonują się następujące procesy: decentralizacja i demonopolizacja, komercjalizacja poprzez prywatyzację i urynkowanie, uspołecznienie i menedżeryzacja. Decentralizacja funkcji socjalnych państwa, oznaczająca przeniesienie kompetencji prowadzenia polityki społecznej na szczeble terytorialne, odbywała się w Polsce dwóch etapach – do roku 1990 na szczeblu samorządu gminnego i od 1999 r. na szczeblu samorządu wojewódzkiego. Proces ten nie ma jednak charakteru systemowego lecz reaktywny w odniesieniu do zapotrzebowania politycznego. Z kolei demonopolizacja publicznych instytucji polityki społecznej odbywa się poprzez przekazywanie części zadań społecznych organizacjom pozarządowym i podmiotom prywatnym kontraktującym realizację usług socjalnych. Procesy komercjalizacji mogą dokonywać się poprzez prywatyzację czyli pozbywanie się przez państwo własności podmiotów produkujących usługi społeczne, czyli zarazem ich finansowania lub poprzez urynkowanie, w ramach którego rząd nadal finansuje usługi publiczne a podmiotom prywatnym powierza produkcję i dystrybucję. Wyrazem uspołecznienia polityki społecznej jest kolektywne działanie organizacji no-profit w trzecim sektorze dla rozwiązania problemów społecznych owocujące spójnością i integracją społeczną. Menedżeryzacja zaś polega na wprowadzaniu zasad zarządzania biznesowego do instytucji publicznych.

Skuteczność systemów emerytalnych a ich otoczenie

Maciej Raszewski, maciej.raszewski@umcs.pl/maciej.raszewski@zus.pl, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie – Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Obecnie na świecie funkcjonuje ponad sto systemów emerytalnych. Każdy z nich jest unikalny pod kątem budowy, finansowania oraz warunków wypłaty świadczeń. Samo istnienie systemów emerytalnych należy ocenić pozytywnie, gdyż wyrażają przezorność związaną z zapobieganiem skutków niezdolności do pracy związanej z niedołążnością starczą.

Ocena skuteczności systemów emerytalnych jest zagadnieniem złożonym. Należy zdefiniować aktualne cele tych systemów oraz poziom ich realizacji, z perspektywy użytkownika oraz państwa. Współczesne powszechne systemy emerytalne oceniane są w dwóch podstawowych kategoriach: adekwatności dochodowej (*adequacy*) oraz stabilności finansowej (*financial sustainability*).

Na adekwatność i stabilność finansową ma wpływ szereg czynników: demograficznych, ekonomicznych, społecznych i politycznych. Do najważniejszych zalicza się czynniki demograficzne, które wpływają bezpośrednio na finansowanie systemu emerytalnego.

Przedmiotem opracowania jest weryfikacja hipotezy, czy współczesne europejskie systemy emerytalne, w tym przede wszystkim system polski, realizują zakładane cele w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego oraz umożliwiają wyrównywanie konsumpcji w cyklu życia.

Użyte metody badawcze to analiza literatury, aktów prawnych, międzynarodowych standardów zabezpieczenia społecznego oraz danych statystycznych.

JEL: H55, H75

Pluralizm form rodzinności i ich jednostkowe i społeczne konsekwencje

dr hab. Aldona Żurek, prof. UAM, Instytut Socjologii, Wydział Socjologii Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Pojawienie się wielości postaci, jakie przyjmuje współcześnie rodzina, wyjaśniane być może w odwołaniu do procesów mających swoje źródła w modernizacji społecznej i zmianie kulturowej. Za przyczynę pluralizmu form rodzinności uznać można również procesy endogenne, odwołujące się do demokratyzacji życia rodzinnego, w tym możliwości konstruowania rodziny zgodnie z osobistymi potrzebami i przekonaniem jej członków (Duncan 2011). W obu przypadkach pojawiają pytania dotyczące konsekwencji, zarówno dla osób tworzących rodzinę, jak i dla społeczeństwa. Pierwsze z nich odnosi się do tego, czy rodzina nadal jest instytucją społeczną odpowiedzialną za zapewnienie dobrostanu jednostkom i ugruntowanie ładu społecznego, czy też przyjmuje ona postać relacji krewniaczych czy osobistych, konstruowanych i podtrzymywanych w odwołaniu do specyficznych warunków życia ludzi. Drugie pytanie należałoby sformułować tak: kto i na jakich zasadach stać się może członkiem rodziny. odpowiedzi na nie mają nie tylko heurystyczne znaczenie. Pozwalają również na określenie zadań, jakie można i powinno się przypisać rodzinie, po to, aby wyeliminować, lub choćby ograniczyć ryzyka, dla jednostek i społeczeństwa.

Wystąpienia ustne

Analiza wpływu programu „Rodzina 500+” na współczynnik dzietności i poziom ubóstwa wśród rodzin z dziećmi

Damian Liszatyński, damian@liszatynski.eu, Katedra Filozofii Społecznej, Instytut Nauk Socjologicznych, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Rządowy program wsparcia „Rodzina 500+” funkcjonuje już od ponad trzech lat. Program ten polega na wypłacaniu comiesięcznego świadczenia pieniężnego rodzicom wychowującym dzieci. Jego głównym celem jest poprawa dramatycznie niskiego współczynnika dzietności, występującego w Polsce od kilkunastu lat oraz warunków socjalnych rodzin wielodzietnych, a w szczególności wyeliminowanie zjawiska ubóstwa skrajnego wśród dzieci i młodzieży. Program ten był odpowiedzią na oczekiwania Polaków, wyrażane w badaniach ich postaw, dotyczących posiadania dzieci i polityki prorodzinnej. Jak wynikało z prowadzonych badań problemy demograficzne polskiego społeczeństwa nie są skutkiem niechęci do posiadania dzieci, zmian światopoglądowych, czy zamiłowania do robienia kariery zawodowej, a przede wszystkim niedostatecznych warunków ekonomicznych. Ankietowani oczekiwali pomocy finansowej państwa w wychowaniu dzieci w postaci comiesięcznego dodatku do pensji na każde dziecko, a średnio deklarowaną kwotą tego dodatku było właśnie 500 zł.

Referat ma na celu przedstawienie analizy wpływu programu „Rodzina 500+” na liczbę urodzeń i współczynnik dzietności, a także zasięg ubóstwa w rodzinach z dziećmi (ubóstwo skrajne i relatywne). Do analizy zostały wykorzystane najnowsze dane statystyczne, które skonfrontowano z trendami występującymi przed wprowadzeniem omawianego programu. W referacie podjęto również próbę odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu główne cele rządowego programu zostały dotychczas zrealizowane. Ponadto omówiono możliwe zmiany w konstrukcji programu, aby mógł on efektywniej spełniać swoje cele.

Artykuł 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej a współczesne pojmowanie instytucji małżeństwa i rodziny

Paweł Januchowski, *p.januchowski@wp.pl*, Wydział Prawa i Administracji,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, *www.umk.pl*

Wyraźnym zjawiskiem zachodzącym w polskim społeczeństwie jest ujawnianie się nowych wzorców postępowania w życiu społecznym. Jednym z takich wzorców są małżeństwa homoseksualne, wobec których polski system prawny musi coraz częściej zajmować stanowisko. Badając w tym zakresie artykuł 18 Konstytucji RP, autorzy dotarli do szerokiego spektrum refleksji towarzyszących pojmowaniu małżeństwa. W rezultacie uznali, że społeczna legitymizacja konstytucyjnej definicji małżeństwa jest dziś wyraźnie podawana w wątpliwość poprzez dopuszczanie małżeństw homoseksualnych. Z uwagi na oddziaływanie instytucji małżeństwa na wiele dziedzin życia społecznego, kwestia ta została zawężona do uznawania małżeństw homoseksualnych, in concreto do problematyki transkrypcji aktu małżeństwa.

Przemiany wzorców społecznych prowadzą także do redefinicji pojęcia rodziny, szczególnie w przypadku rodzin homoseksualnych. Rodzi to pytanie o zakres możliwej ingerencji państwa w treść stosunków rodzinnych? Autorzy odpowiadając na powyższe wyzwanie dla porządku prawnego poddali analizie ujęcie rodziny zawarte w przepisie art. 18 Konstytucji RP, który ze względu na swe konstytucyjne umocowanie jest swoistym „kompasem” w tej materii dla reszty polskiego prawa. Za historyczną bazę rozważań przyjęto analizy na taki sam temat prowadzone przed ponad stu laty przez francuskiego socjologa Émile’a Durkheima. Uzasadniał on potrzebę i konieczność ingerencji państwa w stosunki rodzinne ówczesnego społeczeństwa francuskiego. Analizy Durkheima są następnie uzupełnione argumentacją przyjmowaną przez dzisiejszych polskich prawników, m.in. Profesora Lecha Garlickiego.

Po rozważeniu redefinicji małżeństwa i rodziny, autorzy sygnalizują najistotniejsze wyzwania stojące przed rozwojem porządku prawnego w Polsce w tym obszarze.

Implikacje praktyczne relacyjnej teorii radzenia sobie ze stresem dla terapii zaburzeń depresyjnych osób w okresie średniej dorosłości

Anna Mazur, annamazur10@o2.pl, Klinika Rehabilitacji z Pododdziałem Rehabilitacji Neurologicznej, Instytut Medycyny Wsi im. W. Chodźki, Lublin

Anna Stachyra-Sokulska, anstachyra@gmail.com, Instytut Psychologii Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej, Lublin

Średnia dorosłość to czas wejścia w drugą połowę życia. Sprzyja to podsumowaniom i refleksji nad osiągnięciami i porażkami, co może być źródłem satysfakcji lub poczucia niezadowolenia (Olejnik, 2011). Mimo przeciętnie zadowalającego stanu zdrowia, obserwuje się także niekorzystne zmiany fizyczne, które mogą obniżać zdolności adaptacyjne jednostki.

Konsekwencje różnorodnych ograniczeń życiowych często implikują wystąpienie symptomów depresyjnych.

Zasadniczym celem badań jest zweryfikowanie, czy ocena poznawcza sytuacji stresowych oraz umiejętność radzenia sobie z nimi wiążą się występowaniem symptomów depresji u kobiet i mężczyzn w okresie średniej dorosłości. Badaną próbę tworzą 284 osoby w okresie średniej dorosłości. W badaniach zastosowano Kwestionariusz Oceny Stresu KOS D. Włodarczyk i K. Wrześniewskiego (2010), Wielowymiarowy Inwentarz do Pomiaru Radzenia Sobie ze Stresem COPE w polskiej adaptacji Z. Juczyńskiego i N. Ogińskiej-Bulik, (2005) oraz Kwestionariusz Depresji Becka (1961).

W wyniku przeprowadzonych analiz w grupie kobiet i mężczyzn opracowano modele strukturalne wskazujące, iż postrzeganie sytuacji stresowej jako wyzwania skłaniającego do podjęcia aktywności przy mediującym udziale strategii radzenia sobie ze stresem polegających na aktywnym radzeniu sobie, poszukiwaniu wsparcia emocjonalnego oraz pozytywnym przewartościowaniu i rozwoju odwrotnie proporcjonalnie wiąże się z występowaniem symptomów depresji zarówno w grupie

kobiet, jak i mężczyzn. Z kolei, ocena doświadczanej sytuacji jako doznanej straty oraz wyzwania hamującego aktywność przy pośredniczącym udziale strategii radzenia sobie ze stresem skoncentrowanych na powstrzymaniu się od działania, zaprzeczaniu oraz zażywaniu alkoholu i innych środków psychoaktywnych dodatkowo łączą się z występowaniem objawów depresji w rozpatrywanych grupach.

Uzyskane rezultaty badawcze mogą stanowić podstawę programów wspierających jakość intrapsychnicznego funkcjonowania osób przewlekle chorych.

Kondycja finansowa polskiej rodziny w świetle badań własnych

Joanna Bugajewska, Wydział Ekonomii i Finansów, Uniwersytet Techniczno-Humanistyczny w Radomiu

Jedną z głównych sfer funkcjonowania rodziny jest jej sytuacja finansowa. Obszar ten obejmuje głównie sfery t.j.: wysokość uzyskiwanych dochodów oraz wielkość i strukturę wydatków w tym: regulowanie stałych należności, alimenty, opłaty z tytułu podatków, ubezpieczeń, komunikacyjnych itp. Kluczowe znaczenie na stan materialny gospodarstwa domowego ma również wysokość posiadanego zadłużenia i związana z nim terminowość spłat wymagalnych zobowiązań jak również posiadanie przez rodzinę oszczędności będących „zapleczem” w trudnych dla niej sytuacjach. Kondycja finansowa gospodarstw domowych nie jest jednak wyłącznie rezultatem wielkości dochodów, jest również efektem poziomu zarządzania pieniędzem na który w znaczący wpływ ma poziom wiedzy z zakresu finansów. Sytuacja materialna rodziny może być zatem korzystna jak i niekorzystna. Na zmiany zachodzące w finansach składają głównie świadome działania gospodarstw domowych będące efektem ich decyzji finansowych. Podjęte w sposób stopniowy mogą wieść do wzrostu zamożności, ale również do stagnacji prowadzącej do skrajnego zubożenia. Utrzymywanie właściwych proporcji między dochodami rodzin jest jednym z głównych celów polityki społecznej.

W niniejszym wystąpieniu analiza kondycji finansowej gospodarstw domowych dokonana zostanie na podstawie badań własnych i obejmie trzy płaszczyzny tematyczne:

- a) model zarządzania gospodarstwem domowym przez polską rodzin, w tym: kto w rodzinie gospodaruje środkami finansowymi, jakie jest źródło utrzymania rodziny i czy korzysta dodatkowo ze wsparcia z budżetu państwa oraz jakie dobra i usługi jest w stanie nabyć przy określonym dochodzie rozporządzalnym,
- b) oszczędności gospodarstw domowych,
- c) zadłużenie gospodarstw domowych.

Rozważania reasumują wnioski końcowe.

Ludzie samotni na wsi tradycyjnej

Bartłomiej Gapiński, bartlomiejgapinski@gmail.com, Biblioteka Jagiellońska
(Uniwersytet Jagielloński), bj.uj.edu.pl

Tematyka wystąpienia odnosi się do postrzegania ludzi samotnych, jakimi byli starzy kawalerowie i stare panny (czyli głównie dotyczy bezzennych i niezamężnych, w drugiej kolejności osób stanu wolnego, które nie posiadały dzieci). Jej przedmiotem jest społeczność wiejska z przełomu XIX i XX wieku oraz okresu międzywojnia (choć pojawiają się odniesienia do czasów staropolskich, czy PRL-u). Rozpatrzone zostaną zachowania zrytualizowane w samotnych wymierzone (obrzęd kłody popielcowej, poznański podkoziółek). Obok czasu święta poruszone zostanie codziennosc w jakiej żyli ludzie samotni. Zaprezentowana szerzej będzie rola cioty/ciotki, jak określano niezamężne panny. Materiał empiryczny to relacje zebrane głównie przez etnografów i socjologów z Polski centralnej, południowej, Wielkopolski, Kujaw. Przedmiotem odniesienia będą badania etnograficzne (Bożeny Stelmachowskiej, Urszuli Lehr, Czesława Robotyckiego, Andrzeja Perzanowskiego), socjologiczne (Floriana Znanięckiego i Williama I. Thomasa, Marii Wieruszewskiej, Izabelli Bukraby-Rylskiej) a także historyczne (przede wszystkim monumentalna synteza Georges’a Minois’a). Celem prezentowanego wystąpienia jest ukazanie roli osób samotnych w wiejskim świecie, w kulturze tradycyjnej, magicznej, by odnieść się następnie do czasów współczesnych. W końcowej bowiem części wystąpienia poddana zostanie kultura nastawiona na singli, określana jako „kultura rozająca samotność”. Czyli kreślony model kultury sterowanej tradycją porównany będzie z praktyką życia w społeczeństwie po rewolucji informatycznej. Będzie to więc próba zestawienia sytuacji ludzi samotnych w minionej formacji kulturowej z społeczeństwem współczesnej Polski.

Miasto jako przyjazna przestrzeń publiczna dla osób starszych

*Joanna Kukier, kukier.joa@gmail.com, Wydział Politologii i Dziennikarstwa UMCS,
Katedra Dziennikarstwa*

Nasze społeczeństwa określamy „starzejącym się”. Jest to spowodowane tym, że wzrost odsetka osób starszych w Polsce coraz bardziej się dynamizuje. Według prognoz do 2035 roku udział osób 65+ wyniesie ¼ całej ludności w naszym kraju. Nasilający się proces starzenia demograficznego stawia przed naszym społeczeństwem nowe wyzwania. Są one związane z odpowiednim systemem działań, które będą dobrane we właściwy sposób i skierowane do osób starszych. Jest to konieczne ze względu na kompensację malejących z wiekiem możliwości zaspokajania indywidualnych potrzeb oraz zachowanie poczucia przynależności do społeczności. Starość to nieunikniony proces życia ludzkiego. Dochodzi w nim do zmian sferze fizycznej, psychicznej oraz społecznej. Do najważniejszych objawów przemian demograficznych zaliczymy: poziom zamożności społeczeństwa, wzrost długości życia społeczeństwa, skutki migracji, niskie natężenie urodzeń, zmiany w strukturach gospodarstw domowych. Nasz kraj plasuje się w pierwszej trzydziestce krajów starych. Długie życie jest zjawiskiem pozytywnym jednak jedynie pod warunkiem, że osoba starsza zachowuje zdrowie i sprawność. Na poziomie indywidualnym osoby starszej ważne jest umiejętne zagospodarowanie czasu wraz z wykorzystaniem całościowego doświadczenia. Z tymi wyzwaniami muszą zmierzyć się andragodzy, edukatorzy pracujący z najstarszą grupą naszego społeczeństwa. Celem wystąpienia jest przedstawienie wyników badań z ankiety przeprowadzonej w ramach projektu „W naszym interesie” skierowanej do najstarszych mieszkańców miasta Lublina. Ankieta miała na celu zebranie opinii na temat sytuacji osób w wieku senioralnym oraz wypracowanie rekomendacji w imieniu seniorów.

Migracje a rozwój regionalny w Polsce

Paulina Pukin, *paulina.pukin@student.uwm.edu.pl*, Koło Naukowe Ekonomia Międzynarodowa, Wydział Nauk Ekonomicznych, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, *www.uwm.edu.pl/wne/*

Migracje uważane są za jedną z najważniejszych społeczno-ekonomicznych kwestii we współczesnej gospodarce. Ekonomisci twierdzą, że dobrze wykształcona i młoda siła robocza może być wpływowym czynnikiem rozwoju społecznego i gospodarczego. Współzależność pomiędzy rozwojem społeczno-gospodarczym regionu oraz krajowym a migracjami jest opisana dosyć szeroko w literaturze. Większość opracowań koncentruje się głównie na określeniu teoretycznej zależności pomiędzy strumieniami migracji a rozwojem społeczno-gospodarczym, a ich niejednoznaczność utrudnia sprecyzowanie rekomendacji.

Migracje wpływają także na sytuację społeczno-gospodarczą regionu. Napływ ludności może przyczynić się do wzrostu podaży pracy i PKB, wyrównania płac realnych oraz zwiększenia dochodów rozporządzalnych gospodarstw domowych, a także do zmiany struktury społeczno-kulturowej.

Najistotniejszymi determinantami procesów migracyjnych województw są: warunki mieszkaniowe, rynek pracy oraz potencjał ekonomiczny. Zbliżone czynniki należą do podstawowych determinant neoklasycznej teorii migracji. Regiony przyciągające imigrantów najczęściej charakteryzują się: wyższym poziomem wynagrodzenia, większym rynkiem pracy oraz perspektywami awansu i rozwoju zawodowego. Można również zaobserwować, iż wraz ze wzrostem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego regionu wzrasta liczba imigrantów, a także zmniejsza się liczba osób decydujących się na emigrację zagraniczną.

Celem badań było zestawienie postaw migracyjnych Polaków, m.in. studentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, jak i określenie zależności pomiędzy saldem migracji a sytuacją społeczno-gospodarczą województw w Polsce.

Państwo jako narzędzie przetrwania społeczeństwa na przykładach z historii Polski

Wiesław Szałaj, *wszalaj@o2.pl*, Wydział Neofilologii, Wyższa Szkoła Filologiczna we Wrocławiu

Stwierdzenie Newberga et al. (2002: 15) iż celem każdego żywego mózgu jest przetrwanie organizmu zarządzanego przez ten mózg prowadzi do wniosku, że język i kultura, jako produkty mózgu, także temu celowi służą – są narzędziem przetrwania mózgu (i jego organizmu) w środowisku naturalnym i społecznym (adaptacyjna hipoteza języka i kultury AHJK, Szałaj 2019). W niniejszej prezentacji autor idzie dalej i stawia hipotezę, a następnie ją uzasadnia, że państwo, jako wytwór kultury człowieka, jest również narzędziem jego adaptacji i przetrwania w środowisku. By udowodnić hipotezę, autor formułuje pojęcie mózgu (za Gunią 2015), że mózg jest „biologicznym nośnikiem” gromadzącym i przetwarzającym informacje (adaptacyjne i przetrwaniowe), oraz pojęcie języka (zgodnie z definicją de Saussure’a, 1916) i kultury (zgodnie z definicją Lintona, 1945), a następnie przedstawia adaptacyjną definicję państwa (zgodnie z AHJK), według której jest ono zagospodarowaną przestrzenią w środowisku zewnętrznym człowieka odwzorowaną w jego mózgu, zawierającą ludzi którzy tę przestrzeń stworzyli w celu adaptacji do środowiska i przetrwania we wspólnocie. W zakreślonym w ten sposób polu rozważań i w perspektywie językoznawstwa adaptacyjnego autor prezentuje (chronologicznie) przykłady z historii Polski (szczególnie interakcje władzy ze społeczeństwem) potwierdzające słuszność adaptacyjnej hipotezy państwa. W końcowej części prezentacji autor odnosi adaptacyjną i przetrwaniową definicję państwa do innych (nie-przetrwaniowych) definicji i poglądów na jego funkcje, inicjując w ten sposób krytyczną analizę swej hipotezy oraz metody badawczej zastosowanej na etapie konstruowania definicji państwa jak i na etapie jej analizy.

Polak-katolik: przypadek licheński

Cyryl Bukowski, *cyryl.bukowski@gmail.com*, Wydział Nauk Humanistycznych, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, www.uksw.edu.pl

Celem niniejszej pracy była próba ukazania współczesnego modelu religijności, która splatając ze sobą wiarę i patriotyzm manifestuje się w silnie zakorzenionej w polskiej tożsamości diadzie: Polak-katolik. Tłem dla swoich badawczych dociekań, autor uczynił jedno z najczęściej odwiedzanych przez pielgrzymów miejsc kultu maryjnego w Polsce. Sanktuarium w Licheniu traktować bowiem można jako rodzaj religijnego fenomenu, który nie tylko odpowiada na potrzeby współczesnego pielgrzyma, ale także wzmacnia polską religijną tożsamość.

Wyróżnia się sposobem, w jaki komunikuje się z licznie przybywającymi pątnikami, a wykorzystując wiele odniesień kulturowych i historycznych, buduje narrację, która dla Polaka-katolika czyni wiarę elementem tożsamościowym.

W pracy dokonano przeglądu badań nad polską religijnością i postawami wiernych. Zwrócono także uwagę na sposób kształtowania się relacji między wyznawaną wiarą i pojęciem narodu. Autor wykorzystał spostrzeżenia badaczy antropologii religii i spróbował przyjrzeć się uwikłaniu polskiej religijności w kontekst ludyczności i religii przeżywanej. Odwołał się także do współczesnych badań terenowych prowadzonych w Licheniu i wzbogacił je o wnioski płynące z własnych, w których wykorzystał obserwację uczestniczącą. Analizie poddał zachowania wiernych, sposób przeżywania wiary, estetykę sanktuarium i jego moralizatorską wykładnię po to, by z barwnej mozaiki znaczeń złożyć obraz współczesnego licheńskiego pielgrzyma, który w sposób szczególny łączy w sobie cechy narodowego, polskiego kościółca. Refleksja autora pozostawia szerokie pole do badań nad kondycją polskiej wiary i tożsamości, bo figura Polaka-katolika nieustannie zmienia się i przekształca, streszczając w sobie dynamizm współczesności i historyczno-narodowe kulturowe zaplecze polskości.

Polityka rodzinna wobec rodzin nietradycyjnych

Magdalena Ochońska, ochonskamagdalena@gmail.com, doktorant II roku Nauk o rodzinie, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, www.upjp2.edu.pl

Zadaniem polityki rodzinnej jest dbanie o pomyślne funkcjonowanie rodzin a także pomoc im w wypełnianiu ich naturalnych funkcji np. prokreacyjnych, wychowawczych czy opiekuńczych. Jednak przez zmieniającą się rzeczywistość społeczną oraz przeobrażenia wewnątrz rodziny, polityka ta staje przed nie lada wyzwaniami dotyczącymi dostosowania się do ich faktycznych potrzeb. Trudność ta polega na dostosowaniu narzędzi polityki rodzinnej do takich podmiotów jak rodziny: niepełne, zrekonstruowane czy rodziny nieheteroseksualne, które także powinny być objęte wsparciem państwa. Ale czy rzeczywiście? Tematem tego wystąpienia będzie więc temat polityki rodzinnej wobec tych, którzy coraz częściej stają się liczącym się (i liczniejszym) podmiotem tych działań.

W czasie tego wystąpienia podjęta będzie próba odpowiedzi na pytanie czy polityka rodzinna w Polsce także jest skierowana do rodzin nietradycyjnych czy też w sposób pośredni lub bezpośredni dyskryminuje inne, niż tradycyjna, typy rodzin? Jakie narzędzia i instrumenty polityki rodzinnej pomagają rodzinom nietradycyjnym? Prezentacja ma za zadanie zwrócić uwagę, że podmiotem wsparcia Państwa nie są (lub nie powinni być) tylko ci, którzy żyją zgodnie z oczekiwanymi normami społecznymi, ale także ci, którzy poza tę normę w jakiś sposób przekraczają. Ponad to zadane będzie pytanie o dalekosiężne skutki, które mogą pojawić się w przypadku wzrostu liczby rodzin nietradycyjnych (w ujęciu demograficznym, społecznym czy kulturowym). Czy skuteczna i dobra polityka rodzinna wobec rodzin nietradycyjnych może stanowić pewne zagrożenie dla społeczeństwa i państwa czy wręcz przeciwnie?

Porównanie tematu słowiaństwa i patriotyzmu w polskich i czeskich podręcznikach szkolnych

Michaela Zormanova, michaela.zormanova@gmail.com, Uniwersytet Palackiego w Ołomuńcu, Językoznawstwo Porównawcze Słowiańskie – Wydział Polonistyki

Pomiędzy cechami, które są z czeskiego punktu widzenia charakterystyczne dla Polaków, są praktycznie zawsze wymienione patriotyzm i silniejsze utożsamienie się z byciem Słowianinem. Badania na ten temat jednak najczęściej były przeprowadzane na podstawie ankiety opinii publicznej, natomiast w niniejszym artykule będą wymienione tematy rozpatrywane za pomocą analizy treści i częstotliwości i w pierwszym rzędzie analizy porównawczej, wybranym materiałem będą czeskie i polskie podręczniki do literatury.

Do badań włączono podręczniki znajdujące się na liście podręczników szkolnych do edukacji literackiej zalecanych do użycia Ministerstwem Edukacji Republiki Czeskiej oraz na liście podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego Ministerstwa Edukacji Narodowej w Polsce. Ze względu na stosunkowo zawężony temat możliwe było przeanalizowanie podręczników zarówno dla szkół podstawowych, jak i dla szkół średnich. Biorąc pod uwagę odmienne podejście do edukacji literackiej w polskich i czeskich podręcznikach, które przejawia się w szczególności szerszym zakresem tematycznym w podręcznikach polskich, będą odwoływała się także do innych materiałów edukacyjnych w sytuacjach, gdy to będzie konieczne by uzyskać zrównoważoną reprezentację materiałów czeskich i polskich.

Uwagę będę zwracać na odniesienia do innych narodów słowiańskich, podkreślanie podobieństwa kultur i języków, a także na komentarze do tych przykładów. Szczególną uwagę będę również poświęcać tematowi jak historia i legendy słowiańskie. Temat patriotyzmu będę rozpatrywać w szczególności przy użyciu analizy porównawczej i porównywać będę podejście polskie i czeskie. Połączenie tych tematów niewątpliwie przyczyni się do lepszego zrozumienia obu zagadnień i do uzyskania pełnego obrazu całego problemu.

Relacjonowanie życia na portalach społecznościowych jako współczesna metoda dowartościowania, spełnienia i walki z samotnością

Dominika Mokrzycka, dominika-mokrzycka@wp.pl, Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie, Wydział Nauk Społecznych i Humanistycznych

Obecnie bardzo modne stały się serwisy społecznościowe, które towarzyszą społeczeństwu, podczas życia codziennego. Relacjonowanie wydarzeń z życia, wstawianie zdjęć i upublicznianie swojej prywatności nikogo już nie dziwi. Warto podkreślić, że portale społecznościowe włączyły się na stałe w życie jego uczestników. Można by powiedzieć, że tworzą „drugie życie”, które toczy się jednocześnie z realnym.

Dlaczego chcemy być idealni, kreować nową wersję siebie w sieci i angażować innych ludzi w swoje życie? Ciekawe dla autora wydało się zbadanie jaki rodzaj aktywności na portalach społecznościowych uczestnicy wymieniają jako istotny. Do czego tak naprawdę służy portal społecznościowy? Jakie korzyści oferuje oraz w jakich sytuacjach uczestnicy z niego korzystają.

Celem niniejszej pracy było przedstawienie fragmentu wyników badań własnych oraz stwierdzenie czy postawiona hipoteza potwierdziła się.

Hipoteza: Przypuszczam, że aktywność w sieci relacjonowanie własnego życia poprzez wstawianie zdjęć i informacji utożsamiane jest z otrzymaniem akceptacji społeczeństwa.

Dobór próby badawczej miał charakter celowy i odbywał się na zasadzie tzw. metody kuli śnieżnej z zachowaniem pewnych warunków ograniczających grupę potencjalnych respondentów. Uczestnicy badania musieli spełniać następujące warunki: posiadać konto na portalu społecznościowym oraz aktywnie uczestniczyć w życiu społeczności. Badanie zostało przeprowadzone z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety internetowej, odpowiedzi uzyskano od 358 aktywnych uczestników portali społecznościowych.

Rola ustawodawstwa w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego w Polsce

Iwona Warchoł, *rachela109@wp.pl*, Katedra Prawa Administracyjnego i Nauki Administracji Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego w Radomiu

Stale rosnąca liczba organizacji pozarządowych wskazuje na wzrost zainteresowania obywateli życiem publicznym i rozwiązywanie problemów lokalnych. Partycypacja obywateli w życiu publicznym jest jednym z warunków demokracji i zachowania standardów dobrego rządzenia. Szeroki udział społeczeństwa w pracach administracji, na wszystkich poziomach władz publicznych, a także na wszystkich głównych etapach realizacji polityk publicznych. Jednym z istotnych celów Unii Europejskiej jest budowa aktywnego i zaangażowanego społeczeństwa.

Ustawa o działalności pożytku publicznego funkcjonuje już prawie 15 lat i jej wprowadzenie było pierwszym krokiem w zakresie wzmocnienia instytucjonalnego organizacji pozarządowych, które są strukturalną częścią społeczeństwa obywatelskiego.

Najważniejszymi rozwiązaniami ustrojowymi tej ustawy jest wprowadzenie możliwości wspierania prowadzenia działalności statutowej organizacji pozarządowych przez organy administracji publicznej oraz nadanie niektórym organizacjom pozarządowym statusu organizacji pożytku publicznego, co wiąże się z uprzywilejowaniem finansowym, w szczególności możliwością korzystania z odpisu 1% podatku dochodowego od osób fizycznych.

Ustawa z 6 kwietnia 1984 r. o Fundacjach oraz Ustawa z 7 kwietnia 1989 r., Prawo o stowarzyszeniach stworzyły podstawy prawne rozwoju polskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Również ważna w tej kwestii jest Ustawa z 17 maja 1989 r. o Stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej a także ustawy o stosunku państwa do innych kościołów.

Polskie prawo regulujące powstawanie i funkcjonowanie organizacji pozarządowych cechuje się znaczna liczba form organizacyjnych, w których organizacje te działają.

Senioralna koprodukcja. Analiza wybranych przypadków lokalnych inicjatyw na rzecz seniorów w krajach o wysokich i średnich dochodach

Grzegorz Gawron, *grzegorz.gawron@us.edu.pl*, Instytut Socjologii, Wydział Nauk Społecznych, Uniwersytet Śląski w Katowicach, *www.us.edu.pl*

Wystąpienie poświęcone zostało prezentacji założeń koncepcji koprodukcji rozumianej najogólniej jako świadomy i celowy współdziałanie indywidualnych obywateli (klientów, odbiorców, beneficjentów) lub ich grup w organizacji i świadczeniu usług publicznych. Dokonano tego w kontekście procesu globalnego starzenia jako zjawiska determinującego istotne zmiany w funkcjonowaniu wielu współczesnych społeczeństw oraz wymagającego podjęcia konkretnych działań służących zabezpieczeniu potrzeb osób w podeszłym wieku. Podstawę dla empirycznego dochodzenia stanowiły badania zrealizowane pod egidą jednej z agend Światowej Organizacji Zdrowia (World Health Organization) – Centrum Rozwoju Zdrowia w Kobe (WHO Centre for Health Development in Kobe). Obejmowały one analizę studiów przypadków wsparcia społecznego seniorów w lokalnych środowiskach dziesięciu wybranych krajów o niskich i średnich dochodach (Chile, Chiny, Iran, Libia, Rosja, Serbia, Sri Lanka, Tajlandia, Ukraina, Wietnam). Kluczowe kryterium wyboru analizowanych projektów stanowiło bezpośrednie zaangażowanie instytucjonalnych i pozainstytucjonalnych przedstawicieli społeczności lokalnych w realizację przedsięwzięć, których głównym celem było wsparcie i aktywizacja osób w podeszłym wieku. Autor jako uczestnik (badacz) tego międzynarodowego przedsięwzięcia podjął próbę określenia potencjału oraz obserwowanych przejawów występowania senioralnej koprodukcji charakteryzujących poszczególne inicjatywy, które były realizowane w różnych częściach globu.

Struktura urazów szkieletu jako wyznacznik zróżnicowania społecznego i ekonomicznego na przykładzie mieszkańców historycznego Brześcia Kujawskiego

Joanna Mietlińska, joanna.mietlinska@biol.uni.lodz.pl, Katedra Antropologii, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska, Uniwersytet Łódzki, www.uni.lodz.pl

Rozwarstwienie społeczne jest zagadnieniem wartym analizy nie tylko w kontekście obecnych przemian cywilizacyjnych, ale również ze względu na możliwość pogłębienia naszej wiedzy o czasach historycznych. W przypadku dawnych populacji, gdzie nie istnieją źródła pisane jednoznacznie określające miejsce danej grupy w hierarchii społecznej, szczególnie cenne mogą okazać się analizy z zakresu antropologii fizycznej. Kompleksowe badanie wyznaczników stanu zdrowia (w tym wysokości ciała, przebytych chorób czy obrażeń szkieletu) pozwala pośrednio wnioskować o statusie społeczno-ekonomicznym.

Celem pracy jest porównanie liczby i struktury obrażeń w seriach szkieletowych reprezentujących dwie warstwy społeczne historycznego Brześcia Kujawskiego (XIV-XVIII wiek). Analizowany materiał stanowiły 623 szkielety z dwóch stanowisk archeologicznych: Fara i św. Duch. Miejsce pochówku – odpowiednio przy kościele farnym lub na cmentarzu biedoty – pozwala wnioskować o wyraźnym rozwarstwieniu społeczno-ekonomicznym tych grup. Wszystkie szkielety były badane makroskopowo z wykorzystaniem klasycznych metod stosowanych w antropologii fizycznej.

Przeprowadzone badania pozwalają wnioskować, że analizowane populacje brzeskie różnią się nie pod względem rodzaju, ale częstości notowanych obrażeń – odsetek osobników ze śladami urazów w populacji ze św. Ducha wyniósł 23,5%, podczas gdy w populacji farnej – jedynie 16,8%. W serii ze stanowiska św. Duch częściej też występowały szkielety z więcej niż jednym urazem.

Podobny wzór występowania urazów w obu seriach sugeruje, że nie różniły się one „jakościowo” w zakresie aktywności i zdarzeń prowadzących do powstawania

obrażeń – dokumentują one typową urazowość populacji ludzkich z tamtego okresu. Różnice w liczbie zaobserwowanych zmian ilustrują jednak poziom natężenia niekorzystnych czynników, który – zgodnie z założeniami – był istotnie większy w przypadku grupy ludzkiej reprezentującej biedniejszą część społeczeństwa brzeskiego.

Terapia uzależnień w formie terapii grupowej na przykładzie Oddziału Dziennego Odwykowego a szanse i zagrożenia w skutecznej terapii pacjentów

Piotr Paszelke, piotrpsz@gmail.com, Pedagogika opiekuńczo-wychowawcza z profilaktyką uzależnień, Wydział Filozofii i Nauk Społecznych, Uniwersytet Mikołaja Kopernika

Wystąpienie poświęcone jest szczególnej formie terapii grupowej osób uzależnionych, jaką napotkać można m.in. w Oddziale Dziennym Odwykowym w Wojewódzkim Ośrodku Terapii Uzależnienia i Współuzależnień. Praca pokazuje, jak na skuteczną readaptację ze społeczeństwem wpływa forma terapii na ODO. W pracy przedstawiona została specyfika tej formy, opierająca się m.in. na konkretnym schemacie codziennych (od poniedziałku do piątku) spotkań bez oderwania od życia codziennego, co ma miejsce np. w placówkach stacjonarnych.

Autor w opracowaniu opierał się na obserwacjach, doświadczeniach i wnioskach wpływających z praktyk odbytych w tejsze placówce. Ponadto, opierał się na wywiadach przeprowadzonych celem skonstruowania pracy licencjackiej poświęconej programowi terapii uzależnień w ODO.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że forma terapii grupowej niestacjonarna tj. nie wyrywająca pacjentów z naturalnego środowiska posiada szereg wad i zalet. W początkowym etapie terapii istnieje większe ryzyko styczności z tzw. Wyzwalaczami, lecz taka forma w dalszym etapie niweluje problem powrotu do rodziny, społeczeństwa, które napotykać pacjenci oddziałów o charakterze stacjonarnym.

Z pracy wynika, że zwiększa się świadomość wśród uzależnionych dotycząca tego, czym jest choroba alkoholowa, jakie są jej symptomy i główne cechy. Dzięki właściwie prowadzonej terapii można zatrzymać postępowanie choroby, a uzależnieni są w stanie skutecznie reintegrować się ze społeczeństwem, a zatem można skutecznie cofać proces marginalizacji.

W dalszej kolejności można przebadać to, jak modyfikacje programów terapeutycznych wpływają na skuteczność tejże terapii m.in. poprzez analizę porównawczą dialogu motywującego (metody obecnie wdrażanej na ODO) ze wcześniejszymi formami, choć na faktycznie skuteczną ewaluację nowej metody należy poczekać do czasu, aż zostanie ona kilkakrotnie zastosowana w praktyce.

Uwarunkowania i mechanizmy podejmowania wyborów kierunków turystycznych przez grupę Polaków pracujących na Międzynarodowym Lotnisku Keflavik w Islandii w latach 2017-2019

*Anita Andziak, anita.andziak99@wp.pl, Katedra Geografii i Organizacji Przestrzeni,
Wydział Nauk o Ziemi, Uniwersytet Szczeciński, <https://usz.edu.pl/>*

Według danych z Międzynarodowego Portu Lotniczego w Keflaviku ilość pasażerów przebywających na lotnisku przekroczyła w roku 2018 sześć milionów podróżujących. Wzrost ruchu turystycznego zwiększyło zapotrzebowanie na pracowników działu obsługi Klienta. Islandia stała się atrakcyjnym celem migracji Polaków w celach zarobkowych. Wysokie dochody oraz brak wymogu znajomości języka islandzkiego wpłynęły na zwiększony napływ ludności z Polski.

Liczba mieszkańców z polskim obywatelstwem zamieszkujących wyspę według Krajowego Instytutu Statystycznego szacowana jest w granicach 13,500-14,000 osób. Celem pracy była analiza decyzyjności na przykładzie wyborów kierunków wyjazdów turystycznych. Zbadano preferencję grupy decydentów z Polski zatrudnionych przez warszawską agencję pracy. Do badania zaproszono stu respondentów z Polski, zatrudnionych na lotnisku w Keflaviku w latach 2017-2019. Ankietowani wykonywali pracę w sektorach obsługi turystycznej. Obserwacja była prowadzona od kwietnia 2017 do kwietnia 2019. Przez okres dwudziestu czterech miesięcy wprowadzono kwestionariusze jakościowe i ilościowe. Podjęto próbę pomiaru decyzyjności ankietowanych pod kątem czynników wewnętrznych i zewnętrznych. Ankiety były prowadzone regularnie cztery raz w roku, w odstępach czterech miesięcy. Wyniki badań obrazują zmiany warunkujące podejmowanie decyzji przez wybraną grupę na przestrzeni dwóch lat. W artykule zawarto również dane statyczne przewoźników lotniczych obsługujących trasy powietrzne na terytorium Islandii.

Współczesna percepcja pojęcia aborcji. Analiza i krytyka na bazie piśmiennictwa w Polsce

Stanisław Biały, *1biały1@wp.pl*, WSR – UKSW w Warszawie, <https://wsr.uksw.edu.pl/>

Autor stawia sobie, tak sformułowany temat, za cel, ze względu na socjologiczny wniosek, jako można postawić, w związku z analizą krytyczną literatury, która dotyczy aktualnej problematyki aborcji. Chodzi o różne rozumienie i aplikację tego pojęcia, w jego doktrynalnej formie (uskuteczniane w myśl nauki Kościoła katolickiego). Ma się tu na myśli publikacje dokonane w kontekście obecności takich dokumentów kościelnych jak: *Evangelim vitae* (1995) i *Dignitas personae* (2008), które (jak się wydaje) adekwatnie precyzują czym jest aborcja, jej zakres przedmiotowy itp., ale (jak można również zauważyć) pozostawiają pewne pole do nadinterpretacji czy uogólnień. Zatem stawiane jest pytanie, w wymiarze percepcji pojęcia aborcji, o jego rozwarstwienie treściowe u Polaków, a następnie o jego zakres przestrzenny (strukturalny). Jest to bowiem ważne pojęcie, jak i zjawisko, ujmowane czy to jednostkowo czy społecznie.

Trzeba powiedzieć, co do zastosowanej metody pracy, że analiza i krytyka piśmiennictwa, jest zarówno zespołem czynności poznawczych, jak i produktem tego procesu. Tym samym obejmować będzie ona istniejący zasób publikacji (por. Jesson i Lacey, 2006, s. 140 – gdzie „materiałem empirycznym są gotowe opracowania różnego typu, często reprezentujące odmienne paradygmaty i punkty widzenia”). Z kolei wytworem będzie relacja z dotychczasowego stanu percepcji pojęciowej (inaczej: wiedzy o czynie aborcji), w poszukiwaniu odpowiedzi na pytania o charakterze teoretycznym, ale i praktycznym – stosowanym.

Cele, jakie sobie autor zakłada, posłużyć mogą, teorii jak i praktyce. W pierwszym przypadku (jak się zakłada) efekty zastosowanej metody będą mogły mieć charakter pomocniczy, tzn. stanowić punkt wyjścia i podstawę dla dalszych właściwych badań (np. w zakresie rozpoznania stanu dyskusji, luk poznawczych etc.). W drugim, metoda ta jako samodzielna procedura, może utworzyć nową wiedzę. Poprzez

analizę, syntezę i ocenę dotychczasowego stanu rzeczy (przypadku itp.), może ona ułatwić wykorzystanie zaprezentowanych danych (ale także i pokrewnych faktów, itp.), w działaniach praktycznych, tj. np. dostarczyć racji dla podejmowania decyzji w zakresie duszpasterstwa katolickiego do ochrony praw dziecka poczętego (por. S. Cisek, *Metoda analizy i krytyki piśmiennictwa w nauce o informacji i bibliotekarstwie w XXI wieku*, „Przegląd Biblioteczny” 3 (2010), s. 273-284).

Postery naukowe

Młode Polki u progu dorosłości

Alicja Plucińska, aplucinska@st.swps.edu.pl, SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny

Sylwia Barakeh, s.barakeh@vp.pl, SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny

W nieustannie zmieniającym się społeczeństwie, młode Polki próbują na nowo zdefiniować, co oznacza być kobietą. Z jednej strony nie chcą pozostawać w schemacie „pań domu”, z drugiej strony nie chcą przejmować męskiego wzorca, gdyż nie do końca odpowiada on ich potrzebom. Jakie są te potrzeby? Co jest ważne dla młodych Polek u progu dorosłości? Czego oczekują od życia i od innych? Jakie wyzwania stawiają same sobie? Czym jest dla nich niezależność? Zostaną zaprezentowane wyniki ogólnopolskich badań przeprowadzonych na próbie ponad 500 kobiet, w wieku 18-29 lat. Badanie o charakterze ilościowym było pogłębieniem badania jakościowego i obejmowało respondentki reprezentujące różne cechy socjodemograficzne – zarówno pod względem pochodzenia, wykształcenia, stanu cywilnego i posiadanych dzieci. Szczególnym zainteresowaniem objęto kwestię autonomii, rozumienia dorosłości oraz tego, co znaczy być kobietą i co znaczy być kobiecą. Kobiety pytano również o to, jak widzą współczesnych mężczyzn. W badaniu oprócz własnego narzędzia użyto także Kwestionariusza Zaspokojenia Podstawowych Potrzeb Psychologicznych (BPNS – Basic Psychological Needs Scale) oraz Flourishing Scale. Wyniki badań pozwalają lepiej zrozumieć zmiany, jakie zachodzą w świadomości współczesnych, młodych Polek oraz zastanowić się, nad wyzwaniami przed jakimi stają. Być może wyniki budujące dla innych kobiet, że nie są odosobnione w swoich potrzebach i ambicjach oraz da poczucie wspólnotowości, którego młodym Polkom brakuje.

Zmiany mentalne w nowoczesnym społeczeństwie Polskim

Olha Hordiichuk, Wydział Historyczny, Uniwersytet Państwowy imienia Iwana Franki w Żytomierzu, <https://zu.edu.ua/>

Celem pracy są badanie zmian w systemie wartości, zainteresowań i cech narodowych Polaków oraz transformacji Polskiej mentalności od 1989 roku w kontekście historycznego rozwoju Państwa, szczególnie jakie zmiany mentalności zaszły w wyniku wstąpienia Polski do NATO, do UE i oraz po 15 latach członkostwa.

Przedstawiono mentalność jak często nieuświadomiany ogólny system zasad, którymi jednostka/zbiorowość kieruje się przy postrzeganiu, odczuwaniu, wartościowaniu świata oraz reagowaniu na życie społeczne. Analiza wyników badań tego fenomenu pozwala na rozumienie warunków życia Polaków, dokonywanych przez nich wyborów, podejmowanych decyzji, również pomaga w tworzeniu prognozy rozwoju Polski jako Państwa.

Jednym z głównych pytań badania jest to, jak zmieniły się wartości Polaków, w jakim stopniu udało się wyeliminować radzieckie stereotypy oraz myślenie komunistyczne z odpowiednimi wzorcami zachowań. Na podstawie danych badań socjologicznych przeanalizowano cechy nowego sposobu myślenia pokoleń, które dorastają w niepodległej, demokratycznej Polsce.

Przedstawione w badaniu lekcje rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i stworzenia demokratycznego Państwa są bardzo ważne dla narodu ukraińskiego.

Analiza polskiego doświadczenia ujawnia cechy narodowe, które były pomocne przy tworzeniu społeczeństwa obywatelskiego na etapie przeprowadzania reform, zmian społecznych, ekonomicznych i politycznych. Przykład Polski inspiruje Ukraińców, potwierdza potrzebę reformy głównych sfer życia Ukrainy i znaczenie przystąpienia do UE.

Indeks autorów:

Andziak A.	36
Barakeh S.	41
Biały S.	37
Bugajewska J.	21
Bukowski C.	26
Gapiński B.	22
Gawron G.	31
Hordiichuk O.	42
Januchowski P.	18
Kukier J.	23
Leśniak-Moczuk K.	11
Liszatyński D.	17
Mazur A.	19
Mietlińska J.	32
Mokrzycka D.	29
Ochońska M.	27
Paszelke P.	34
Plucińska A.	41
Pukin P.	24
Raszewski M.	13
Stachyra-Sokulska A.	19
Szałaj W.	25
Warchoń I.	30
Zormanova M.	28
Żurek A.	14